

Riktlinjer för stabilitetshöjande åtgärder

LILLA EDETS
KOMMUN

Bakgrund	3
Göta älvutredningens huvudförslag	3
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	3
Ansvar	4
Statens ansvar	4
Kommunens ansvar	4
Fastighetsägaransvar	4
Identifiering av riskområden	5
Arbetsprocess	6
Prioriteringsordning	7

Bakgrund

Sedan slutet av 1970-talet har staten låtit utföra karteringar av befarade skredriskområden i landet. Lilla Edets kommun är en kommun med mycket stabilitetsproblem. På uppdrag av Statens Räddningsverk (SRV) utförde GF Konsult AB 2001 en översiktlig stabilitetskartering i Lilla Edets kommun. Statens Räddningsverk pekade ut områden i kommunen som var särskilt angelägna att utreda.

2008 gav regeringen i ett särskilt regleringsbrev (M2008/4694/A) ett uppdrag till Statens geotekniska institut (SGI) att utföra en kartering av riskerna för skred längs hela Göta älv med anledning av ett förändrat klimat med ökade flöden i älven. Utredningen utfördes under åren 2009-2011 och slutredovisades den 30 mars 2012. I regleringsbrevet gavs följande anvisningar för uppdraget:

”För att kunna möta kommande klimatförändringar och hantera ökade flöden genom Göta älv krävs förbättrad kunskap om stabilitetsförhållandena längs hela Göta älv. Anslagsposten används för att förbättra och ta fram skredanalyser och stabilitetskarteringar längs Göta älv.”

Göta älvutredningens huvudförslag

Utredningen har visat att det inom Göta älvdalen finns många områden med hög skredrisk för dagens förhållanden och att riskerna kommer att öka i ett förändrat klimat. Klimatförändringen innebär att omkring 25 % av de kartlagda områdena kommer att få en högre risknivå fram till år 2100 om inga åtgärder vidtas.

Skred kan påverka många värden längs med Göta älv, däribland bebyggelse och viktiga samhällsfunktioner som vägar, järnvägar, farleder, vattenverk och elförsörjning. Till detta kommer en lång rad andra mänskliga och samhälleliga konsekvenser. Mot bakgrund av de stora mänskliga, ekonomiska och miljömässiga värden som berörs längs Göta älv är det utredningens slutsats att det är nödvändigt och geotekniskt möjligt att vidta åtgärder så att tappningen i älven kan ökas, samtidigt som skredriskerna minskas.

Åtgärderna bör sättas in för att minska sannolikheten för skred i dagens situation, vilket samtidigt förebygger risker vid framtida ökade flöden. I första hand bör åtgärder vidtas inom prioriterade områden med hög sannolikhet för skred nära älven.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) arbetar med att förebygga och mildra effekterna av naturhändelser, främst jordskred, ras i jord och berg, skogsbrand, storm och översvämning samt att anpassa samhället till ett förändrat klimat.

För bebyggda områden där risken för naturolyckor är särskilt stor har staten för budgetår 2015 anvisat drygt 25 miljoner för förebyggande åtgärder, anslaget gäller för åtgärder i hela Sverige. Kommunerna kan söka bidrag från detta anslag hos MSB. Bidraget kan lämnas med upp till 60 procent av de bidragsberättigade kostnaderna eller till max 60 procent av de hotade objektens värde. I en ansökan

ska hotbilden vara noggrant utredd och de förebyggande åtgärderna som föreslås tydligt beskrivna med kartor, ritningar och beräkningar. Sista ansökningsdatum är den 1 augusti varje år.

Kostnader som kan vara bidragsgrundande

- Kostnader som är direkt förknippade med att öka markens stabilitet eller skydda mot översvämning samt åtgärder som är en direkt följd av att kunna utföra dessa.
- Fördjupad utredning som visar på behov av åtgärder och att åtgärderna genomförs, eller att utredningen visar på tillfredsställande förhållanden.
- Kostnader för att pröva åtgärderna i miljödomstol.

Ansvar

Ansvar för frågor kring skred och ras ligger på tre olika nivåer i samhället; staten, kommunen och fastighetsägare.

Statens ansvar

Staten och myndigheter utarbetar lagstiftningar, stödjer med geologiska kartor, översiktliga karteringar och stabilitetsutredningar, bidrag och ersättningar samt utgör remissinstans vid stabilitetsfrågor.

Kommunens ansvar

Kommunen har bland annat ansvar för den fysiska planeringen och för räddningstjänst. Enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO 3 kapitlet 3 §) ska kommunen ta fram handlingsprogram för skydd mot olyckor och räddningstjänstens operativa verksamhet. Detta gäller även för naturolyckor. I programmet ska anges målet för kommunens verksamhet samt de risker för olyckor som finns i kommunen och som kan leda till räddningsinsatser. Där ska också anges hur kommunens förebyggande verksamhet är ordnad och hur den planeras.

Kommunen har inte något lagreglerat ansvar för att vidta åtgärder på fastigheter som inte ägs av kommunen. Dock kan ett allmänintresse motivera att kommunen går in och tar ett visst ansvar för att ras- och skredproblematiken blir utredd. Kommunen åtar sig dock inte något kostnadsansvar för de fördjupade undersökningarna och eventuella åtgärder som behöver vidtas.

Kommunen söker, å fastighetsägares vägnar, statligt bidrag till förebyggande åtgärder. Ansökan ställs till MSB och det går att söka bidrag för åtgärder som planeras eller har utförts. Om beslutet gäller en planerad åtgärd lämnar MSB först ett preliminärt beslut. MSB fattar slutligt beslut efter det att kommunen beslutat om att ta emot bidraget och att utföra åtgärderna.

Fastighetsägaransvar

Den **enskilde** har ett primärt ansvar för att skydda sitt liv och sin egendom samt att inte orsaka olyckor. I första hand vilar det på den enskilde att själv vidta och bekosta åtgärder för att förhindra och begränsa olyckor. Först när en olycka inträffar eller det finns en överhängande fara för en olycka och den enskilde själv eller med anlitande av någon annan inte kan klara av situationen är det

samhällets skyldighet att ingripa om det framstår som rimligt att samhället ska göra det.

Ansvar för att utreda och på olika sätt förebygga skredrisker på en bebyggd fastighet åvilar primärt fastighetsägaren. Fastighetsägaren har att själv tillvarata sina intressen. Fastighetsägaren skall också efterleva de grannelagsrättsliga regler i 3 kap Jordabalken enligt vilket var och en vid nyttjandet av sin eller annans fasta egendom ska ta skälig hänsyn till omgivningarna. Där finns vidare regler om att den som utför grävning eller liknande arbete på sin fasta egendom ska vidta nödvändiga skyddsåtgärder för att förebygga skada på angränsande fastigheter.

Identifiering av riskområden

Lilla Edets kommun arbetar utifrån de resultat som framkommit i Göta älvutredningen (GÄU, Linköping 2012) och kompletterar med Statens Räddningsverk kartering från 2001. Lilla Edets kommun åtar sig att utföra detaljerade geotekniska utredningar i de områden som enligt GÄU klassats som hög och/eller medelhög skredrisknivå.

För område med hög skredrisknivå rekommenderar GÄU att behov av åtgärder för befintliga byggnader och anläggningar klarläggs med detaljerad stabilitetsutredning. För nyexploatering krävs detaljerad stabilitetsutredning och sannolikt stabilitetshöjande åtgärder. För område med medelhög skredrisk rekommenderar GÄU att befintliga byggnader och anläggningar kontrolleras med detaljerad stabilitetsutredning. För nyexploatering krävs detaljerad stabilitetsutredning och eventuellt åtgärder.

I kommunens intresse ligger att få kunskap om områden där fara kan föreligga för människors hälsa och säkerhet på grund av ras och skred. Kommunen har också ett ansvar för den fysiska planeringen i kommunen varför det föreligger ett intresse att ha kunskap om riskfaktorer i kommunen. Kunskap om områdena utgör kommunens ställningstagande till hur riskfaktorerna ska hanteras i den översiktliga planeringen, detaljplaneringen och bygglovprövningen.

En övergripande utgångspunkt är att vetenskapen om hur riskfaktorerna bör hanteras leder till ett robustare samhälle, en långsiktig hållbar utveckling och en mer attraktiv kommun. Detta är inte minst viktigt med tanke på klimatförändringen.

Till grund för utredningar ska något av följande förutsättningar förekomma för berört område

- Risk för fara för människors hälsa och säkerhet
- Fastigheten ska vara bebyggd
- Byggnaderna ska vara för bostadsändamål-permanentboende eller verksamhet
- Vara av allmänt eller kommunalt intresse

I de områden som har hög och/eller medelhög skredrisknivå och där fastigheten är bebyggd för permanentboende bekostar kommunen vissa åtgärder. De åtgärder som är aktuella är

- Detaljerad utredning för att klarlägga stabilitetsförhållandena i det utpekade området. Den detaljerade utredningen görs för att utreda markförhållandena och situationen i området och därmed undvika framtida akuta insatser från det allmänna. Den detaljerade utredningen bekostas av kommunen.
- Stöd till fastighetsägare för att de skall kunna gå vidare med fördjupade utredningar och eventuella stabilitetshöjande åtgärder. Stödet innebär tillhandahållande av kommunala administrativa resurser. Kommunen åtar sig inga ekonomiska förpliktelser för fördjupade utredningar eller stabilitetshöjande åtgärder.

I ärenden som avser områden som har hög och/eller medel skredrisknivå och som är av allmänintresse arbetar kommunen utifrån en arbetsprocess.

Arbetsprocess

Enligt riktlinjer för stabilitetshöjande åtgärder följer handläggningen en arbetsprocess. Initialt görs en detaljerad utredning.

- Mark- och exploateringsavdelningen initierar utredningsområde för detaljerade utredningar utifrån fastställd prioriteringsordning.
- Budget tas fram för detaljerad stabilitetsutredning för utredningsområdet.
- Beslut om projektet fattas av kommunstyrelsen.
- Fastighetsägarna informeras om riktlinjer för stabilitetshöjande åtgärder, Göta älvutredningen, detaljerad utredning, olika myndigheters roll i utredningsarbetet.
- Upphandling av detaljerad utredning.
- Genomförande av detaljerad utredning.
- Statens geotekniska institut (SGI) granskar och lämnar yttrande.
- Fastighetsägarna informeras om utredningens resultat.
- Resultatet redovisas till kommunstyrelsen.

Den detaljerade utredningen kan resultera i att området är färdigutrett och inga åtgärder behövs eller att området behöver utredas vidare. Vidare utredningar är ett fastighetsägaransvar där kommunen bistår med administrativt stöd. Vid vidare utredningar görs fördjupade utredningar och handläggs enligt följande

- Fastighetsägarna informeras om fördjupad utredning.
- Upprättande av avtal och ansvarsfördelning.
- Upphandling av fördjupad utredning
- Genomförande av fördjupad utredning
- Statens geotekniska institut (SGI) granskar och lämnar yttrande.
- Fastighetsägarna informeras om utredningens resultat.
- Kommunstyrelsen informeras om utredningens resultat.
- Ansökan om statsbidrag till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
- Kommunen beslutar om att ta emot beviljat bidrag från MSB för projektet

- Stabilitetshöjande åtgärder genomförs.
- Slutbesiktning
- Slutredovisning till MSB
- Avräkning mot fastighetsägarna
- Ärendet avslutas

Kommunen ansvarar för administrativt stöd (samordning) i processen avseende information, kompletterande utredningar och åtgärder samt ansökan om statligt bidrag från MSB och tillståndsprövningar.

Prioriteringsordning

För att initiera utredningsområde för detaljerade utredningar arbetar kommunen efter en prioriteringsordning.

Det finns två typer av intresseområden

1. Områden av stort allmänt intresse där det föreligger risk för påverkan på kommunala anläggningar och infrastruktur
2. Områden där det föreligger risk för människors hälsa och säkerhet och där det inkommit intresseanmälan från berörda fastighetsägare utifrån kriterierna
  1. Permanentbostäder
  2. Verksamhetsområden med hänsyn till personaltäthet
  3. Områden med fritidshusbebyggelse